İŞLETME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
JOURNAL OF BUSINESS RESEARCH-TURK
2022, 14(3), 2050-2060
https://doi.org/10.20491/isarder.2022.1488

Muhasebe Meslek Mensuplarının Bireysel Özeliklerinin Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeylerine Etkileri Üzerine Bir Araştırma

(A Study on the Effects of Accounting Professionals' Individual Characteristics on Integrated Reporting Awareness Levels)

Adnan DEDE [a]

[a] Dede Bağımsız Denetim A.Ş. İstanbul, Türkiye. adnan_dede@hotmail.com

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler:
Muhasebe Meslek Mensubu
Entegre Raporlama
Sürdürülebilirlik
Hizmet Kalitesi
Verimlilik

Gönderilme Tarihi 8 Mart 2022
Revizyon Tarihi 5 Eylül 2022
Kabul Tarihi 10 Eylül 2022

Makale Kategorisi:
Araştırma Makalesi

ÖZET

Amaç – Bu çalışmanın amacı; muhasebe meslek mensuplarının bireysel özeliklerinin entegre raporlama (ER) ile ilgili farkındalık düzeylerine etkilerini araştırmaktır.

Yöntem – Bu çalışmada niceliksel yöntemle, neden sonuç ilişkisini ortaya koyacak olan anket uygulaması ile araştırmanın verileri elde edilmiş, SPSS istatistik programı aracılığıyla; güvenilirlik analizi, Anova ve Regresyon analizleri yapılmıştır. Araştırmanın evreni, İstanbul genelinde faaliyet gösteren toplam 40.538 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olup, örneklem istatistiksel örneklem hesaplama formülü ile 494 kişi olarak hesaplanmıştır. Veri toplama yöntemi olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anketin ilk kısmı demografik özellikleri belirlemeye yönelik olup, ikinci kısmında yer alan ölçek ise muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerini ölçmeye yöneliktir.

Bulgular – Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin, cinsiyet, hizmet süresi ve eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tartışma – Entegre raporlar, bir işletmeye ait finansal ve finansal olmayan verilerin veya bilgilerin anlamlı bir şekilde bir arada yer aldığı raporlar olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle bu raporların hazırlanmasında görev alacak personelin, muhasebe teorisi ve uygulamaları konusunda yeterli eğitimi almış ve deneyime de sahip olması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının, entegre raporlama ile ilgili yeterli bilgi düzeyine sahip olmasının; işletmelerin sürdürülebilirliği, verimliliği, hizmetlerin kalitesi, müşteri memnuniyeti ve ülke ekonomisine önemli faydalar sağlayabileceği düşüncesiyle bu çalışmanın yapılması planlanmıştır.

ARTICLE INFO

Keywords:
Professional Accountant
Integrated Reporting
Sustainability
Service Quality
Efficiency

Received 8 March 2022
Revised 5 September 2022
Accepted 10 September 2022

Article Classification:
Research Article

ABSTRACT

Purpose – The aim of this study; The aim of this study is to investigate the effects of individual characteristics of professional accountants on their awareness of integrated reporting (ER). For this reason, it is aimed to present suggestions on the individual characteristics of accounting professionals working in Istanbul that affect their awareness of integrated reporting, developing suggestions for solving problems, and how to increase effectiveness and productivity in the profession.

Design/methodology/approach – In this study, the data of the research were obtained with the quantitative method, the questionnaire application that will reveal the cause and effect relationship, through the SPSS statistical program; reliability analysis, Anova and Regression analyzes were performed. The population of the research is a total of 40,538 Independent Accountants and Financial Advisors operating in Istanbul, and the sample was calculated as 494 people with the statistical sample calculation formula. Questionnaire technique was used as data collection method. The first part of the questionnaire is for determining gender, age, educational status, professional title and working time. In the second part, the accounting "awareness level scale of the members of the profession about integrated reporting" took place..

Results – It has been determined that the level of awareness of professional accountants about integrated reporting differs according to gender, length of service and educational status.

Discussion – Integrated reports are defined as reports that contain financial and non-financial data or information belonging to a business in a meaningful way. For this reason, the personnel who will take part in the preparation and presentation of these reports should have adequate training and experience in accounting theory and practices. Since many problems can be encountered in the integrated reporting process, it is of great importance that especially professional accountants take part in this process. In addition, professional accountants who will take part in the preparation of integrated reports should have the necessary level of knowledge about integrated reporting; It is planned to carry out this study with the thought that it can provide significant benefits in terms of the efficiency of the enterprises, the quality of the services, customer satisfaction and indirect contribution to the economy.

Önerilen Atıf/Suggested Citation
Dede, A. (2022). Muhasebe Meslek Mensuplarının Bireysel Özeliklerinin Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeylerine Etkileri Üzerine Bir Araştırma, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14 (3), 2050-2060.

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensupları bireysel özeliklerinin entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerine etkilerini araştırmaktır.

ER, işletmelerin hissedarlara, çevreye, topluma ve küresel ekonomiye karşı sorumluluklarının belirlenmesinde kullanılan bir yaklaşım şeklinde görülmektedir. Nitekim "muhasebe raporlaması" zamanla, Finansal Raporlamaya (FR), ardından da paydaş yaklaşımının etkisiyle Entegre Raporlamaya (ER) dönüşmüştür. ER; bazı çalışmalarda FR ve SR'nin toplamı olarak değerlendirilse de aslında daha geniş kapsamlı bir yaklaşımı ifade etmektedir. Finansal sermayeleri içeren ER aynı zamanda sosyal, entelektüel ve beşeri sermayeleri de kapsamaktadır. Ayrıca ER, finansal raporlarda bulunmayan finansal sermaye, sosyal sermaye, doğal sermaye, kurumsal yönetim ve entelektüel sermaye gibi kavramların ortak platformda ilişkilendirilmesini sağlamaktadır (Yanık ve Türker, 2012: 291).

ER, işletmenin stratejisi, finansal performansı, kurumsal yönetimiyle ekonomik ve sosyal çevresi arasında olan ilgiyi göstermektedir. Farklı bir ifadeyle bu yaklaşım; işletmelerin finansal boyutlarını oluşturan faaliyetlerle finansal olmayan olaylar arasında ilişki kurularak ortak bilgi setinin oluşturulmasıdır. ER; "finansal raporlama (FR)" VE "sürdürülebilirlik raporlaması (SR)" yaklaşımlarının toplamın veya karışımından oluşmaktadır. "Tek Rapor" şeklinde de adlandırılan ER yaklaşımında amaç, borç verenler veya yatırımcılar gibi paydaşların işletme performansını daha sağlıklı bir şekilde anlamalarını sağlayabilmektir (Kargın, vd., 2013: 46).

ER, işletme raporlarında bulunan bilgiyle yatırımcıların işletmeyle ilgili karar alırken ihtiyaç duydukları bilgiler arasında olan fark sebebiyle kullanılmaktadır. İşletmeler ER'yi kullanarak değer yaratma süreçlerini piyasaya daha doğru anlatabilme imkanı bulmakta, böylece söz konusu farkı kapatmaktadırlar. Faaliyet raporlarını ifade eden ER, işletme değerinin nasıl yaratılacağıyla ilişkili olmakta, değer yaratma süreçlerinde işletme faaliyetlerine etki eden faktörlerin değerlendirilmesini sağlamaktadır. Ayrıca ER, sürdürülebilir ve finansal stratejilerle birlikte sonuçları bütünleştirebilen bir yaklaşım olmakla birlikte yönetişim, iş modelleri, stratejik hedefler konusunda şeffaf ve öz bilgiler içermektedir (Yanık ve Türker, 2012: 303).

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

ER, işletme için faaliyet gösterilen çevresel, ticari ve sosyal ortamı yansıtan, gelecek zamanda işletmenin nasıl değerler yarattığını gösteren raporlama biçimi şeklinde tanımlanmaktadır (Topçu ve Korkmaz, 2015: 2). "Entegre raporlama (ER)", paydaşların tümüne ulaşmayı sağlayacak etkin bir yaklaşımı ifade etmektedir. Başarılı bir işletme; toplum, hissedarları ve kendisi için finansal kazançlarını sürdürülebilir değerler haline getirmek durumunda olmaktadır. İşletme performansının değerlendirilmesinde finansal raporlarla birlikte finansal olmayan raporlar da gerekmektedir. İşletmelerin sürdürülebilir stratejiyle finansal performansın arasında olan ilişkiyi anlaması, uzun süreli işletme amaçları açısından da oldukça önemli olmaktadır. Sürdürülebilir olması amaçlanan raporlar; çevresel yönetim, stratejik yöntem, kurumsal yönetim ve sosyal sorumluluk çerçevesinde yapılmaktadır. Dolayısıyla bu uygulamaları içeren kapsamlı ve bütüncül bir raporlamanın yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Esasen işletmeler; kurumsal yönetim, sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik adlarıyla çeşitli raporlar yayımlamaktadır. Fakat söz konusu raporlar, işletme stratejileri ve iş modelleriyle uyumlu olmamakla birlikte bütünleştirici bir etkiye de sahip değildir. Bu raporlar daha çok tepe yönetimlere ve iç paydaşlara hitap etmektedir (Topçu ve Korkmaz, 2015: 1).

"Finansal muhasebe raporları" işletmelerin belirli bir dönem sonunda finansal ve ekonomik durumlarıyla ilerideki durumları hakkında olası değişme ve gelişmeleri göstermek amacıyla düzenlenen raporlar şeklinde tanımlanmaktadır. Bu raporların temel işlevlerini gerçekleştirmesi, raporların ayrıntılı bilgiler ile anlaşılır, yalın ve açık şekilde düzenlenmelerine bağlı olmaktadır.

ER'de bulunması gereken bazı özellikler aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Goicoechea, vd., 2019: 714-715);

1. Paydaşlar ile etkili iletişimin sağlanması,
2. Materyal, kaynaklara ulaşım, ilgililik gibi konularda karşılaştırmalı ve net açıklamalara odaklanılması,
3. İşletmelerin resmi raporlama süreçlerine dahil edilmesi,
4. Senede minimum bir kere yapılması,
5. Bağımsız denetim güvencesiyle yapılması.

ER'ye duyulan ihtiyacı artıran hususlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Mustata, vd., 2012: 146);

1. Küreselleşme,
2. Finansal krizler nedeniyle yönetim uygulamalarından sapılması sonucunda düzenleyici ve denetleyici kuramlara duyulan ihtiyaç,
3. Sorumluluk ve şeffaflığa yönelik beklentiler,
4. Kısıtlı kaynaklar ve tükenme korkusu,
5. Nüfusun artışı,
6. Çevresel faktörler.

ER yaklaşımının ortaya çıkma nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Kaya, 2015: 116);

1. Bilgi kullanıcılarının işletmeleri değerlendirirken yalnızca sosyal veya yalnızca finansal sorumluluklarıyla ilgili bir ölçüt ile değerlendirmek istememeleri,
2. Sunulan raporlardaki bölümlerde tutarsızlıkların bulunması, bilgi eksikliği sebebiyle anlaşılırlığının azalması,
3. İşletmelerin finansal performansları geçmişle ilgili bilgiler sunduğundan geleceğe dönük bir bakış açısının oluşmaması,
4. Sürdürülebilirlik raporlarının geleceğe yönelik olması ve gereken finansal bilgileri sunmaması,
5. İşletmeyle ilgili bilgilere ulaşmak isteyenlerin finansal olan ve olmayan bilgileri bir rapordan elde etmek istemeleri,
6. İşletme ve sürdürülebilirlik hedeflerinin finansal göstergeler ile desteklenerek birlikte sunulmasının anlaşılırlığı ve güvenilirliği artıracağı düşüncesi.

Bir ER'de aşağıdaki öğelerin bulunması gerekmektedir (Kaya, 2015: 113);

1. Kurumsal dış çevre ve genel görünüş,
2. Kurumsal yönetim,
3. İş modeli,
4. Fırsatlar ve riskler,
5. Kaynak aktarımları ve strateji,
6. Performans,
7. Sunum ve hazırlık temeli

ER, işletmeleri ve işletmelerin ticari anlamda bağlı olduğu çevreleri net olarak açıklamalıdır. Bu raporların içeriğinde; etik, teşkilat yapısı, faaliyetler, hedef pazarlar, pazar pozisyonu, kurumsal kültür, sahiplik yapısı ve ürünler bulunmalıdır. Aynı zamanda dış çevreye etki eden unsurlar, gelir ve işgücüyle ilgili istatistiksel veriler, bölgesel dağılım, ticari, çevresel, siyasi, yasal ve sosyal faktörler değerlendirilmelidir (Sümbüllü, vd., 2011: 63). ER'de işletmenin yönetim yapısının ve iç yönetimin görevlerini aktif olarak gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusunda paydaşların değerlendirmeler yapmalarına olanak sağlanmalıdır. İşletmenin liderlik anlayışı, çalışanların becerileri/deneyimleri, işletmenin kurumsal yönetim yapısında kullanılan süreçler/mekanizmalar, işletmede uygulanan teşvik politikası ve ücretler açıklanmalıdır. Ayrıca ER'de işletme amaçlarının nasıl oluşturulduğu ve amaçlara ulaşmak için düzenlemelerin nasıl yapıldığı detaylı bir şekilde hesaplanarak hissedarların beklentilerini karşılayabilecek risk ve performans analizleri oluşturulmalıdır (Topçu ve Korkmaz, 2015: 16).

ER, farklı raporlama standartları ile raporlanan bilgilere ilişkin maddi unsurları bir araya getirerek aralarında olan bağlantıları göstermektedir. Ayrıca ER, bu maddi unsurların işletmelerin uzun, orta ve kısa vadede değerler yaratma ve sürdürme kabiliyetlerine nasıl etki ettiğini de açıklamaktadır. ER'nin içeriği ve yapısıyla ilgili net bilgiler bulunmamakla birlikte bir standartlaştırma da söz konusu olmamaktadır. "Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu (IIRC)" tarafından zayıflıkları gidermek için ER'de bulunması gereken beş adet rehber ilke ve bu ilkelere destek veren altı adet element önerilmektedir. Rehber ilkeler şu şekilde sıralanabilir (Magarey, 2012: 199);

1. *"Stratejik Bakış"*; ER'nin, işletmelerin hedefleri ve bu hedeflerin işletme süreçleriyle ilişkilerini ortaya koyabilmesi gerekmektedir.

2. *"Geleceğe Yönelim"*; İşletmenin geleceğe dönük beklentilerinin raporda yer alması gerekmektedir. Bu sayede paydaşlar da işletmenin gelecekle ilgili beklentileri hakkında fikir sahibi olabilirler.

3. *"Bilgilerin Bağlanabilirliği"*; ER'nin harici faktörler, işletme ilişkileri, kaynaklar ve iş modeli arasındaki bağları ortaya koyması gerekmektedir.

4. *"Reaksiyon Verme ve Paydaşları Dahil Etme"*; önemli paydaşların ihtiyaç ve isteklerine nasıl dönüşler yapıldığı ve bu paydaşların süreçlere hangi ölçüde katıldıklarının raporda yer alması gerekmektedir.

5. *"Güvenirlik, Ehemmiyet ve Sadelik"*; ER'nin kısa ve güvenilir olması, işletmelerle ilgili gerekli bilgileri içermesi gerekmektedir.

Entegre raporlamanın yanı sıra Finansal muhasebe raporları ve Sürdürülebilirlik raporlaması yapılmaktadır bunlar;

Finansal muhasebe raporlarının işletmelere sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Karğın, vd., 2013: 28-29);

1. İşletmenin kazancını nereden ve nasıl sağladığını belirlemesi,
2. İşletme aktiflerinin ve bunların ne şekilde finansa edildiğinin belirlenmesi,
3. Planlanmış olan işlemlerin işletmenin finansal yapısına ve karlılığına yaptığı etkilerin ortaya konulması,

"Finansal muhasebe raporları" hazırlanırken dikkat edilmesi gereken birtakım noktalar bulunmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

1. Öz ve kısa olması,
2. Belirli bir amaç ile değerlendirilmesi,
3. Anlaşılır olması,
4. Kesin olması,
5. Zamanında hazırlanıp ilgililere sunulması,
6. Periyodik aralıklar ile düzenlenmesi,
7. Stratejik noktaların ve uygulamada ayrıcalığı olan ilkelerin açıkça belirtilmesi,
8. Yorumlu olması.

"Sürdürülebilirlik raporlaması (SR)", finansal olmayan bilgileri raporlar halinde ilgili taraflara sunma şeklinde tanımlanmaktadır. Bu raporlama için "kurumsal sürdürülebilirlik" ve "sürdürülebilir kalkınma" kavramlarını da açıklamak gerekmektedir. "Kurumsal sürdürülebilirlik"; işletmelerde uzun süreli değer yaratabilmek için çevresel, sosyal ve ekonomik faktörlerin kurumsal yönetim ilkeleriyle birlikte işletme faaliyetlerine uyarlanmasını ifade etmektedir. Olası risklerin yönetilmesinde de kullanılan "kurumsal sürdürülebilirlik", kar maksimizasyonu ve geleneksel büyüme modellerine alternatif olarak kullanılmaya başlanmış olup gelişimini halen devam ettirmektedir. "Sürdürülebilir kalkınma" ise ilk kez 1987'de yayımlanan Brundtland Raporu'nda tanımlanmış ve bu tanımlama genel kabul görmüştür. Söz konusu tanımlamaya göre "sürdürülebilir kalkınma"; gelecek neslin kendi ihtiyaçlarını karşılama yetenekleri tehlikeye sokulmadan bugünkü neslin ihtiyaçlarını karşılayabilmektir (İMKB, 2011: 1).

Finansal kayıtların tutulması, tarımsal ticari faaliyetlerin kaydedilmesi ile başlamış olup 1930'da ABD'de yasal zorunluluk haline gelmiştir. Bu yasal zorunluluk, ABD'deki Büyük Buhran'dan sonra yatırımcıların borsaya ve işletmelere güvenlerinin sarsılması nedeniyle gerçekleşmiştir. Bu sebeple ABD tarafından "Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları (USGAAP)" yayımlanmış ve "Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (SEC)" kurulmuştur. Bu komisyon sonucunda kote işletmelerin finans verilerini yayımlaması borsaya zorunlu kılınmıştır. Sonrasında farklı ülkeler de benzer standart ve kanunlar çıkarmışlar, böylelikle ülkeler arasında olan raporlama standartlarında farklılıklar meydana gelmeye başlamıştır. Bu farklılıkları ortadan kaldırmak, uluslararası yatırım ve ticaretleri artırmak, yatırımcıların doğru karşılaştırmalar yapabilmesini sağlamak amacıyla "Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standarts-IAS)" belirlenmiştir. 1973 yılında ortaya çıkan bu standartlar, "Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC)" tarafından oluşturulmuştur. 2001 yılında güncel durumuna getirilen ve birçok ülkede "ortak raporlama dili" olarak kabul edilen standartlar, daha sonra "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standarts – IFRS)" ismini almıştır (Mustata, vd., 2012: 147).

Finans bilgilerinin yıllık raporlara aktarılmasının ardından sadece muhasebe uzmanları tarafından anlaşılması, ER'nin gelişmesini sağlamaktadır. Bu yıllık raporların içeriğinde yer alan bilgiler işletme performansı, riskler ve stratejiyle ilgili bilgilerden yoksun olmaktadır. Paydaşlar arasındaki kurumsal raporların yalnızca finansal performanslara odaklandığı, finansal olmayan performansla ve kurumsal stratejiyle ilgili bilgiler vermediği de belirtilmektedir. Paydaşlar ve yatırımcılar tarafından borçlanma, yatırım yapma gibi kararlarda finansal olmayan veriler de dikkate alınmaktadır. Bu kişiler, finansal raporlamaların işletmelerin genel performansıyla ilgili olarak tüketicilerin, paydaşların, toplumun ve hissedarların bilgi ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olmadığını öne sürmektedirler. Bu nedenle finansal raporlamalarda "maddi olmayan varlık" oranının maddi varlıklara göre artırılması gerekmektedir. "Maddi olmayan varlıklar", işletmeler için sürdürülebilir değerler yaratma ve büyüme stratejilerini başarıyla uygulayabilmek için kullanılması ve geliştirilmesi gereken varlıkları ifade etmektedir (Yükçü ve Kaplanoğlu, 2016: 70).

4. YÖNTEM

Araştırmanın Etik Kurulu İzni ;

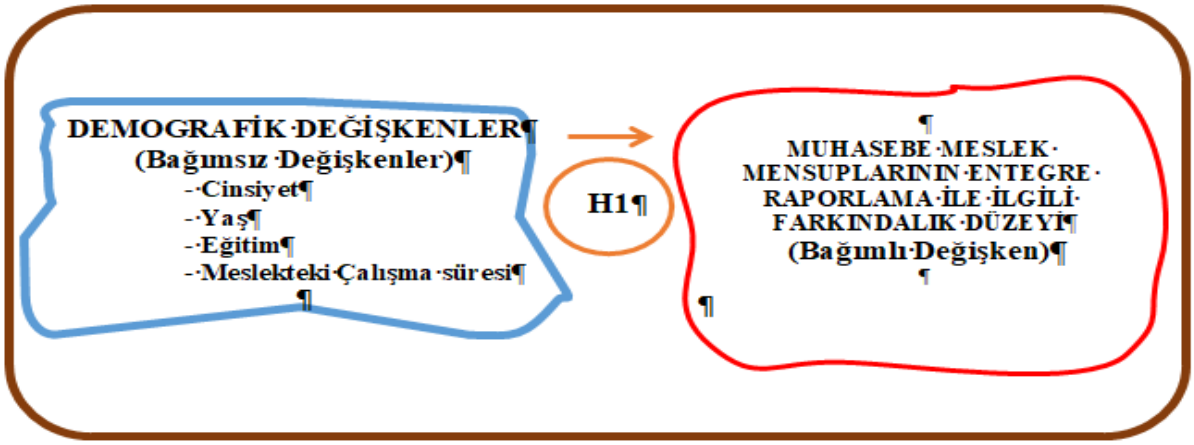
Kurul Adı: İstinye Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 09.09.2021

Toplantı Sayısı : 2021/13

Karar No: 05

3.1. Araştırmanın Modeli ve hipotezler

1. **Hipotezlerin Test Edilmesi**

Çalışmanın bu bölümünde, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının; cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim durumlarına ve çalışma sürelerine göre entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin tespitine yönelik oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında bir farklılaşma olup olmadığını belirleyebilmek için hipotez teste tabi tutulmuş, uygulanan t-testi (Independent-Samples T Test) ve tek yönlü varyans (one-way ANOVA) analizi sonucu elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

H1: Muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri ve entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyleri arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H1a: Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetleri ve entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyleri arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H1b: Muhasebe meslek mensuplarının yaşları ve entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H1c: Muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumları ve entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyleri arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H1d: Muhasebe meslek mensuplarının çalışma süreleri **ve** entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyleri arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, İstanbul genelinde faaliyet gösteren toplam 40.538 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirdir. Araştırmanın örneklem büyüklüğü İstanbul'da faaliyetini sürdüren Serbest Muhasebeci Mali Müşavir sayısı dikkate alınarak aşağıdaki formül ile hesaplanmıştır (Saruhan ve Özedemirci, 2013, ss. 181) :

$$n = \frac{N.t2 .p.q}{\alpha 2 (N-1) + t2 .p.q}$$

n: örneklem için gerekli birey sayısı
N: evrendeki birey sayısı (40.538)
t: seçilen anlamlılık düzeyine göre t tablosundan elde edilen değer (a=0,05 hata payı için)
t = 1,96
α = Kabul edilen hata payı %5
P: ölçmek istediğimiz özelliğin evrende bulunma ihtimali % 50 oranı alınmıştır
q: 1-p

$$n = \frac{40.538 * 1,962* 0, 5*(1-0,5)}{0, 052 (1058-1) + 1,962 *0,5*(1-0, 5)} = 374$$

Çalışma %5 hata payı esas alındığında örneklem 374 kişi olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla, iptal edilebilecek anket olabileceği düşüncesiyle yeterli sayıda katılımcıya ulaşabilmek için 550 kişiye anket yönlendirilmiştir. Anketler on-line olarak 03/10/2021 ve 28/12/2021 tarihleri arasında uygulanmıştır. Uygulama sonunda geriye dönen anketlerden 494'nün geçerli olduğu tespit edilerek analizler tamamlanmıştır. Bu makale için ankete katılacak gönüllülerin belirlenmesinde; ön şartı olmayan seçkisiz basit tesadüfi örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu tekniğe göre çalışmanın evrende yer alan bireyler eşit olarak seçilme şansına sahiptir (De Vaus, 1990: 64).

3.3. Veri Toplama Aracı

Anket formu elektronik formata dönüştürülmüş olup, muhasebe meslek mensuplarının çevrimiçi olarak doldurabilecekleri mail formu haline getirilmiştir. Toplam olarak 32 sorudan oluşan anket formu, İstanbul'daki muhasebe meslek mensuplarına e-posta yoluyla iletilmiştir. Anket formunun birinci kısmında muhasebe meslek mensuplarının kişisel özelliklerine ilişkin, yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve mesleki çalışma süresini belirlemeye yöneliktir. İkinci bölümde ise muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerini ölçmek için oluşturulan 27 soruluk ve tek boyutlu ölçek 5'li Likert ölçeğine göre oluşturulmuş olup, " 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kısmen Katılıyorum, 4: Katılıyorum ve 5: Kesinlikle Katılıyorum" şeklindeki seçeneklerden sadece birini işaretlemeleri istenmiştir. Araştırmanın anketleri Google Form ortamında hazırlanmış olup, "Gönüllü Onam Formu" anket içerisine eklenmiş ve anketler online mail olarak gönderilerek araştırma verileri elde edilmiştir.

3.4. Verilerinin Analizi

Veri toplama yöntemi olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın anketleri aracılığı ile elde veriler ise SPSS 18 paket programına aktarılmış, hipotezlerin testinde ise t- testi (Independent-Samples T Test) ve tek yönlü varyans (one-way ANOVA) testlerinden faydalanılmış, elde edilen sonuçlar tablo halinde düzenlenerek anlamlı hale getirilmeye çalışılmıştır.

4. BULGULAR

İstanbul'da faaliyetlerini sürdüren muhasebe meslek mensuplarının, entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerini etkileyen bireysel özelliklerinin neler olduğu, sorunları çözmeye yönelik önerilerin geliştirilmesi, meslekte etkililiğin ve verimliliğin nasıl arttırılabileceği konularında önerler sunulması amaçlanmış bu nedenle ankete dayalı verilerden yararlanılarak istatistiksel analizler yapılmış ve elde edilen bulgular ekte yer almıştır.

4.1. Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi için Güvenilirlik Analizi

Ölçeklerin güvenilirliği Cronbach's Alpha Katsayısı ile belirlenmektedir.

Tablo-1 Güvenilirlik Analizi Cronbach Alfa Değerleri

Boyut	Ölçek Güvenilirlik
Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi	0,957

Cronbach's Alpha Katsayısı; 0,4'den daha küçük ise ölçek güvenilir değil, 0,4 ile 0,6 arasında ise ölçek düşük güvenilirlikte, 0,6 ile 0,8 arasında ise ölçek oldukça güvenilir ve 0,8 ile 1 arasında ise ölçek yüksek derecede güvenilir olduğuna karar verilmektedir (Can, 2014: 369). Bu çalışmada kullanılan anket "muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyi ölçeği" için güvenilirlik katsayısı 0,957 olarak hesaplanmıştır. Bu değere bakarak "muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyi ölçeği"nin oldukça güvenilir olduğunu tespit edilmiştir.

4.2. Demografik Dağılım Değerleri

Tablo-2 Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu ve Mesleki Süre İçin Yüzde Değerler

Tablo-1 Demografik Değişkenlerin Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	342	69,2%
	Kadın	152	30,8%
Yaş	20-30 Yaş	36	7,3%
	31-40 Yaş	223	45,1%
	41-50 Yaş	164	33,2%
	50 Yaş ve Üzeri	71	14,4%
Eğitim	Lisans	316	64,0%
	Lisans Üstü	178	36,0%
Mesleki Süre	1-10 Yıl	117	23,7%
	11-20 Yıl	176	35,6%
	21-30 Yıl	118	23,9%
	31-40 Yıl	65	13,2%
	41-50 Yıl	18	3,6%

Yapılan hesaplamalar sonucunda örnekleme seçilen bireylerin 342'sinin(%69,2) erkek, 152'sinin(%30,8) kadın olduğu gözlenmiştir. Ayrıca 36 kişinin(%7,3) 20-30 yaş arasında, 223 kişinin(%45,1) 31-40 yaş arasında, 164 kişinin(%33,2) 41-50 yaş arasında ve 71 kişinin(%14,4) ise 50 yaş ve üzerinde olduğu gözlenmiştir.

Örnekleme katılan bireylerin eğitim durumları için dağılım incelendiğinde 316 kişinin(%64,0) lisans ve 178 kişinin(%36,0) ise lisansüstü düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir. Son olarak katılımcılardan 117 kişinin(%23,7) 1-10 yıl, 176 kişinin(%35,6) 11-20 yıl, 118 kişinin(%23,9) 21-30 yıl, 65 kişinin(%13,2) 31-40 yıl ve 18 kişinin (%3,6)de 41-50 yıl arasında hizmet süresinin olduğu görülmüştür.

4.3. Anova Analizleri

Araştırmanın demografik değişkenleri ile muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyi arasındaki ilişki için bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Yapılan testlerin sonucunda farklılık olup olmadığına SPSS paket programında verilen p değerine göre karar verilir. Örneğin uygulanan test sonucunda verilen p değeri, alfa (0,05) değerinden küçük olursa ilgili değişkenin demografik değişkene göre farklılık gösterdiği şeklinde yorumlanmıştır.

5.3.1. Cinsiyet ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi Değişimi

Tablo-3 Cinsiyet ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi Arasındaki İlişki İçin T-Testi Tablosu

Düzeyler	Cinsiyet	N	Ort.	t Değeri	p Değeri	Hipotez/ Post Hoc
Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi	Erkek	342	2,8711	-2,257	,025	H1 Kabul
	Kadın	152	3,0536			

H1a: Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetleri ve entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyleri arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyinin cinsiyet değişkeninde meydana gelen değişime göre gösterdiği farklılıklar t-testi aracılığıyla test edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin, cinsiyet durumlarına göre farklılık ($p=0,025 < p<0,05$) gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde erkeklerin muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyi ortalamalarının kadınlardan daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

4.3.1. Yaş ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi Değişimi

Tablo-4 Yaş ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi Arasındaki İlişki İçin T-Testi Tablosu

Düzeyler	Yaş	N	Ort.	f Değeri	p Değeri	Hipotez/ Post Hoc
Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi	20-30 Yaş	36	3,1914	3,746	,011	H1 Kabul
	31-40 Yaş	223	3,0244			
	41-50 Yaş	164	2,7757			
	50 Yaş ve Üzeri	71	2,8383			

H1a: Muhasebe meslek mensuplarının yaşları ve entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyinin yaş değişkeninde meydana gelen değişime göre gösterdiği farklılıklar f-testi aracılığıyla test edilmiştir. Yapılan hesaplamalar sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin, yaş durumlarına göre farklılık ($p=0,011< p<0,05$) gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde 41-50 yaş arasında ve 50 yaş üzerinde olan bireylerin muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyi ortalamalarının diğer yaş gruplarına göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

4.3.2. Eğitim Durumu ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi Değişimi

Tablo-5 Eğitim Durumu ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi Arasındaki İlişki İçin T-Testi Tablosu

Düzeyler	Eğitim Durumu	N	Ort.	t Değeri	p Değeri	Hipotez/ Post Hoc
Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi	Lisans	316	2,9743	1,551	0,121	H1 Red
	Lisans Üstü	178	2,8437			

H1b: Muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumları ve entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyleri arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyinin yaş değişkeninde meydana gelen değişime göre gösterdiği farklılıklar f-testi aracılığıyla test edilmiştir. Yapılan hesaplamalar sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin, eğitim durumlarına göre farklılık (p=0,121 < p<0,05) göstermediği tespit edilmiştir.

4.3.3. Hizmet Süresi ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi Değişimi

Tablo-6 Hizmet Süresi ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi Arasındaki İlişki İçin T-Testi Tablosu

Düzeyler	Hizmet Süresi	N	Ort.	t Değeri	p Değeri	Hipotez/ Post Hoc
Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeyi	1-10 Yıl	117	2,9433	3,153	0,014	H1 Kabul
	11-20 Yıl	176	3,0299			
	21-30 Yıl	118	2,8723			
	31-40 Yıl	65	2,6285			
	41-50 Yıl	18	3,2593			

H1c: Muhasebe meslek mensuplarının hizmet süreleri **ve** entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyleri arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyinin hizmet süresi değişkeninde meydana gelen değişime göre gösterdiği farklılıklar f-testi aracılığıyla test edilmiştir. Yapılan hesaplamalar sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin, hizmet süresi durumlarına göre farklılık (p=0,014 < p<0,05)gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde 31-40 yıl arasında hizmet süresi olan bireylerin muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyi ortalamalarının diğer hizmet yılı gruplarına göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada yapılan analizler sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin, cinsiyet durumlarına göre farklılık (p=0,025 < p<0,05) gösterdiği tespit edilmiştir. Topal araştırmasında (2020: 1-86) ise muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya yönelik farkındalık düzeyleri ile cinsiyet arasındaki farklılığın tespiti üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. T-testi analizi sonucu elde edilen veriler doğrultusunda, entegre raporlama farkındalık düzeyinin genel boyutlarına ilişkin alınan cevapların ortalamalarında, cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmadığını belirtmiştir. Yine Doğan ve Yunusova çalışmalarında (2021: 343-358) muhasebe meslek mensuplarının, cinsiyet değişkenine göre, entegre raporlamayla ilgili farkındalık düzeyi genel boyutunu tespit etmeye çalışmışlardır. Yapılan T-testi analizi sonuçlarına göre katılımcılar arasında istatiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmadığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak,, uluslararası Entegre Raporlama Sistemi'ne uygun olarak, BDDK, KGK ve SPK gibi kurumların gereken düzenlemeleri yapmaları ve boşlukları doldurmaları gerekmektedir. Verilecek eğitimler sonucu Türkiye'de faaliyette bulunan işletmeler, etkin şekillerde entegre rapor hazırlayabileceklerdir.

Bu araştırmada yapılan analizler sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin, yaş durumlarına göre farklılık (p=0,011< p<0,05) gösterdiği tespit edilmiştir. Doğan ve Yunusova yaptıkları çalışmada (2021: 343-358) muhasebe meslek mensuplarının yaş değişkenine göre entegre raporlamayla ilgili farkındalık düzeyi genel boyutunu tespit etmeye çalışmışlardır. Bu doğrultuda oluşturulan ifadelere katılım gösterme düzeyi arasında bir farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan Varyans analizi sonucunda, F= 0,067 ve p= 0,58 değeri p>0,05 şeklinde bulunmuştur. Bu nedenle

muhasebe meslek mensupları arasında yaş değişkenine göre istatiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmişlerdir. Sonuç olarak, muhasebe meslek mensuplarının bilgi düzeyleri, yaş değişkeni bakımından değişiklik yaratmamaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının yaş değişkenine bakmaksızın kendilerini geliştirmeleri bilgilerini artırmaları yeni gelişmelere açık olmaları, yasal gelişmeleri yakından takip etmeleri başarılarını ve verimliliklerini etkileyebilir.

Bu araştırmada yapılan analizler sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin, eğitim durumlarına göre farklılık ($p=0,121 < p<0,05$) göstermediği tespit edilmiştir. Solak, Gönen ve Rasgen (2017)'nin yapmış oldukları "Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlamaya İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması'' başlıklı çalışmalarında ise farklı olarak, eğitim düzeyi değişkenine göre entegre raporlama uygulamaları ile ilgili oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu ve sonuçlar doğrultusunda katılımcıların entegre raporlamaya yönelik bilgilerinin yetersiz olduğunu tespit etmişlerdir. Bu kapsamda sonuç olarak, muhasebe meslek mensuplarının Entegre raporlama sistemi ile ilgili olarak yapılacak olan eğitim etkinliklerine takip etmeleri, üniversitelerde yapılan ilgili konferanslara katılmaları, meslek odalarının açmış olduğu kurslara ve etkinliklere katılmaları em kendileri hem de İşletmeleri için önemli faydalar sağlayabilir. Entegre raporlama, işletme değeri üzerinde önemli etkilere sahip olmaktadır. Dolayısıyla işletmelerin, entegre raporlama konusunda daha çok bilgilendirilebilmeleri için bilinçlendirme etkinliklerin sürekli olarak yapılması gerekmektedir.

Bu araştırmada yapılan analizler f testi sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin, hizmet süresi değişkenine farklılık ($p=0,014 < p<0,05$)gösterdiği tespit edilmiştir. Aynı şekilde Ömürbek ve Kılıç (2019: 157-182) yaptıkları araştırmada da, muhasebe meslek mensuplarının çalışma sürelerine göre entegre raporlamayla ilgili farkındalık düzeyini tespit etmeye çalışmışlardır. Bu doğrultuda oluşturulan ifadelere katılım gösterme düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmişlerdir. Sonuç olarak, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili bilgi düzeyleri, çalışma süreleri ne olursa olsun yeterli olmayabilir. Dolayısıyla kamu otoritelerinin gerekli düzenlemeleri yapmaları ve entegre raporlamaya yönelik önemli konulardaki eğitimleri zorunlu hale getirmeleri gerekmektedir.

6. ÖNERİLER

- ✓ Türkiye'de entegre raporlamayla ilgili bilgi ve farkındalık düzeyini arttırmaya yönelik çalışmalara daha çok odaklanılabilir.
- ✓ Yaşları ne olursa olsun muhasebe meslek mensuplarının, yapılacak olan konferans seminer toplantılara katılmaları, hizmet içi eğitimler düzenlemeleri, iş hayatına yeni katılanlara uygulamalı örneklerle sürekli destek olmaları; hem müşteriler açısından işletme açısından önemli faydalar sağlayabilir.
- ✓ Entegre raporlama sistemi, ilgili yükseköğretim kurumlarında, ilgili lisans programı müfredatına eklenebilir. BDDK, KGK, SPK , Üniversiteler ve TÜRMOB tarafından verilecek eğitimlerle entegre raporlama uygulama süreci sürekli hale getirilebilir. Üniversiteler meslek odaları, meslek mensupları, ilgili sivil toplum kuruluşları, meslekle ilgili yazılım firmaları arasında ortak projeler geliştirilebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının hizmet süreleri ve tecrübeleri arttıkça işleri olan hakimiyetleri de artmaktadır. Ancak yeni gelişmeler, yasalarda olan değişimler, müşteri talep ve isteklerinde meydana gelen farklılıklar; meslek mensuplarının kendilerini yenilemeleri ni ve geliştirmelerini zorunlu hale getirmektedir. Dolayısıyla muhasebe meslek mensuplarının Yeniliklere sürekli açık olmaları, ihtiyaç duyulan eğitimlere katılmaları, Meslek gelişimine Yönelik her türlü etkinliğe dahil olmaları önemli faydalar sağlayabilir. Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya yönelik daha kapsamlı bir eğitim almaları sağlanabilir. Yasal otoriteler; BDDK, KGK ve SPK tarafından Entegre raporlamanın güncel ve etkin olarak uygulanabilmesi, işletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanması için yeni yasal düzenlemeler yapabilirler.

KAYNAKLAR

Can, A. (2014). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Veri Analizi*. 3. Baskı, Ankara, Pegem Akademi Yayınları.

De Vaus, D. A. (1990). *Surveys in social research*. London: Unwin Hyman.

Doğan, Z., & Yunusova, A. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeylerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Fiscaoeconomia*, *5*(1), 343-358.

Goicoechea, E., Gómez-Bezares, F. and Ugarte, J. V. (2019). Integrated Reporting Assurance: Perceptions of Auditors and Users in Spain, *Sustainability*, 11(3), 713-731.

İMKB, (2011). *Sürdürülebilirlikle İlgili Özet Bilgiler,* İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstatistik Müdürlüğü.

Karğın, S. Aracı, H. ve Aktaş, H. (2013). Entegre Raporlama: Yeni Bir Raporlama Perspektifi, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 6(1), 27-46.

Kaya, H. P. (2015). Entegre Raporlama Sisteminin Ortaya Çıkış Sebepleri ve Şirketlere Sağlayacağı Faydalar, *Muhasebe ve Denetime Bakış,* 15(45), 113-130.

Magarey, G. (2012). Is İntegrated Reporting Achievable?, *Keeping Good Companies,* 64(4), 198-202.

Mustata, R. V., Matis, D. and Bonaci, C. G. (2012). Integrated Financial Reporting: From İnternational Experiences to Perspectives at National Level, *Review of Business Research,* 12(2), 145-150.

Saruhan, Ş. C., & Özdemirci, A. (2013). *Bilim, Felsefe ve Metodoloji.* (3. b). İstanbul: Beta.

Solak, B., Gönen, S. & Rasgen, M. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlamaya İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19 (1). 166-188.

Sümbüllü, M. A., Çakur, B. ve Harorlı, A. (2011). Antral Retansiyon Kistinin Radyolojik Tespiti; Dental Volümetrik Tomografi İle Waters Pozisyonunda Çekilen Paranazal Sinüs Radyogramın Karşılaştırılması, *Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi,* (2), 63-67.

Topal, Y. (2020). *Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık düzeylerinin tespiti: Bursa İli örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü, 1-86.

Topçu, M. K. ve Korkmaz, G. (2015). Entegre Raporlama: Kavramsal Bir İnceleme, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(1), 1-22.

Yanık, S. ve Türker, İ. (2012). Sürdürülebilirlik ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama), *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,* (47), 291-308.

Yükçü, S. ve Kaplanoğlu, E. (2016). Sürdürülebilir Kalkınmada Finansal Olmayan Raporlamanın Önemi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi,* 18(Özel Sayı: -1), 63-101.